

### UNIVERSITATEA BABEŞ-BOLYAI Facultatea de Matematică și Informatică



# INTELIGENŢĂ ARTIFICIALĂ

#### Rezolvarea problemelor de căutare

Strategii de căutare informată locală Algoritmi Evolutivi

Laura Dioşan

#### Sumar

- A. Scurtă introducere în Inteligența Artificială (IA)
- B. Sisteme inteligente
  - Sisteme care învaţă singure
    - Arbori de decizie
    - Rețele neuronale artificiale
    - Maşini cu suport vectorial
    - Algoritmi evolutivi
  - Sisteme bazate pe reguli
  - Sisteme hibride
- C. Rezolvarea problemelor prin căutare
  - Definirea problemelor de căutare
  - Strategii de căutare
    - Strategii de căutare neinformate
    - Strategii de căutare informate
    - Strategii de căutare locale (Hill Climbing, Simulated Annealing, Tabu Search, Algoritmi evolutivi, PSO, ACO)
    - Strategii de căutare adversială

#### Sumar

- Rezolvarea problemelor prin căutare
  - Strategii de căutare informate (euristice) SCI
    - Strategii locale
      - Algoritmi evolutivi

### Materiale de citit și legături utile

- capitolul 14 din *C. Groşan, A. Abraham, Intelligent Systems: A Modern Approach, Springer, 2011*
- M. Mitchell, An Introduction to Genetic Algorithms, MIT Press, 1998
- capitolul 7.6 din A. A. Hopgood, Intelligent Systems for Engineers and Scientists, CRC Press, 2001
- Capitolul 9 din T. M. Mitchell, Machine Learning, McGraw-Hill Science, 1997

#### Căutare locală

#### Tipologie

- Căutare locală simplă se reţine o singură stare vecină
  - □ Hill climbing → alege cel mai bun vecin
  - □ Simulated annealing → alege probabilistic cel mai bun vecin
  - □ Căutare tabu → reţine lista soluţiilor recent vizitate
- Căutare locală în fascicol (beam local search) se reţin mai multe stări (o populaţie de stări)
  - Algoritmi evolutivi
  - Optimizare bazată pe comportamentul de grup (Particle swarm optimisation)
  - Optimizare bazată pe furnici (Ant colony optmisation)

### Algoritmi inspirați de natură

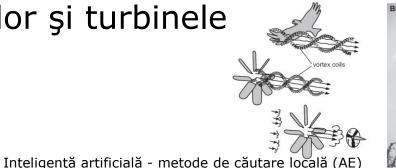
- Care este cea mai bună metodă de rezolvare a unei probleme?
  - Creierul uman
    - a creat roata, maşina, oraşul, etc
  - Mecanismul evoluţiei
    - a creat creierul (mintea) umană
- Simularea naturii
  - Cu ajutorul maşinilor -> reţelele neuronale artificiale simulează mintea umană
    - maşini de zbor, computere bazate pe ADN, computere cu membrane
  - Cu ajutorul algoritmilor
    - algoritmii evolutivi simulează evoluţia naturii
    - algoritmii inspirați de comportamentul de grup simulează adaptarea colectivă și procesele sociale dintr-un colectiv (Particle Swarm Optimisation)
    - algoritmii inspiraţi de furnici (Ant Colony Optimisation)

- Simularea naturii
  - Zborul liliecilor



Zborul păsărilor şi al avioanelor

 Zborul păsărilor şi turbinele eoliene

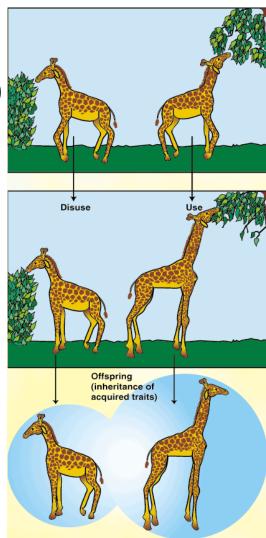




- □ Care sunt caracteristicile de bază ale AE?
  - Implică procese iterative şi paralele
  - Folosesc populaţii de potenţiale soluţii
  - Se bazează pe o căutare aleatoare
  - Sunt inspiraţi de biologie implică mecanisme precum:
    - selecţia naturală
    - reproducerea
    - recombinarea
    - mutaţia

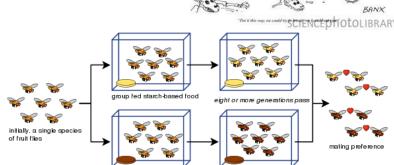
#### Câteva repere istorice

- □ Jean Baptise de Lamark (1744-1829)
  - A propus în 1809 o explicaţie pentru originea speciilor în cartea Zoological Philosophy:
    - Nevoile unui organism determină caracteristicile care evoluează
    - Caracteristicile utile dobândite în cursul vieţii unui organism se pot transfera urmaşilor acestuia
  - Legea utilizării și neutilizării
    - use and disuse



#### Câteva repere istorice

- Charles Darwin (1807-1882)
  - În cartea Origin of Species demostrează că toate organismele au evoluat din alte organisme pe baza:
    - variaţiei
      - supraproducţia de descendenţi
    - selecţiei naturale
      - competiţia (generaţii constante ca dimensiune)
      - supravieţuirea pe baza calităţii/adaptării la mediul de viaţă (fitness)
      - reproducerea
      - apariţia de specii noi



#### Câteva repere istorice

- Teoria evolutivă modernă
  - Îmbogăţeşte teoria Darwiniană cu mecanismul moştenirii genetice
  - Variaţia genetică se produce prin:
    - mutaţie spontană şi
    - reproducere sexuală
  - L. Fogel 1962 (San Diego, CA) → programare evolutivă PE (Evolutionary Programming)
  - J. Holland 1962 (Ann Arbor, MI) → algoritmi genetici AG (*Genetic Algorithms*)
  - I. Rechenberg & H.-P. Schwefel 1965 (Berlin, Germany)→ strategii evolutive – SE – (Evolution Strategies)
  - J. Koza 1989 (Palo Alto, CA) → programare genetică PG (*Genetic Programming*)

#### Metafora evolutivă

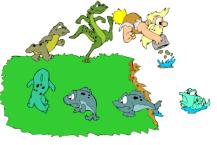
Evoluţia naturală		Rezolvarea problemelor
Individ	$\leftrightarrow$	Soluţie potenţială
Populaţie	$\leftrightarrow$	Mulţime de soluţii potenţiale
Cromozom	$\leftrightarrow$	Codarea unei soluții potențiale
Genă	$\longleftrightarrow$	Parte a codării
Fitness	$\leftrightarrow$	Calitate
Încrucişare și mutație	$\leftrightarrow$	Operatori de căutare
Mediu	$\leftrightarrow$	Problemă



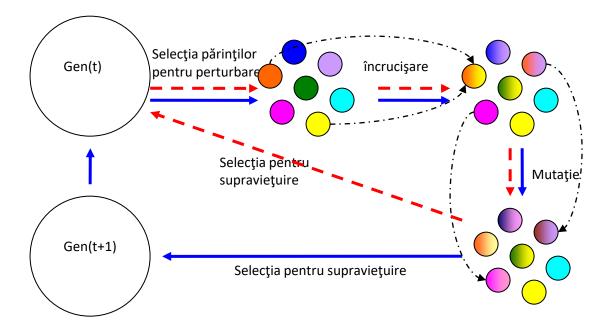
# Algoritmi evolutivi - algoritm

- Schema generală
- Proiectare





- Schema generală a unui AE
  - Generaţional → → →
  - Steady-state ----->







#### Projectare

- Alegerea unei reprezentări a cromozomilor
- Alegerea unui model de populaţie
- Stabilirea unei funcţii de evaluare
- Stabilirea operatorilor genetici
  - Selecţie
  - Mutaţie
  - Recombinare
- Stabilirea unui criteriu de stop

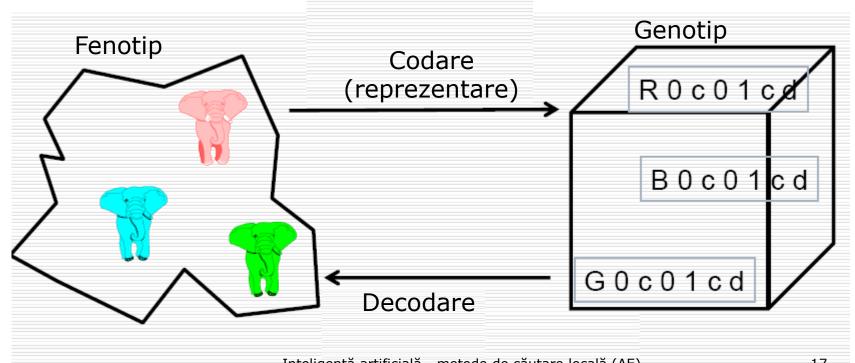
- 2 nivele de existență pentru o soluție candidat
  - Nivel exterior → fenotip
    - Individ obiectul original în contextul dat de problemă

adcaacb

- Aici are loc evaluarea unei potenţiale soluţii
- Furnică, rucsac, elefant, orașe, ...
- Nivel interior → genotip
  - Cromozom codul asociat unui obiect
    - format din gene, poziţionate în locuri (fixe) loci şi având anumite valori – alele
  - Aici are loc căutarea unei noi potenţiale soluţii
  - Vector unidimensional (numeric, boolean, string), matrice,

. . .

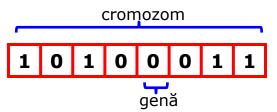
- Reprezentarea trebuie să fie relevantă pentru:
  - problemă,
  - funcția de evaluare și
  - operatorii genetici



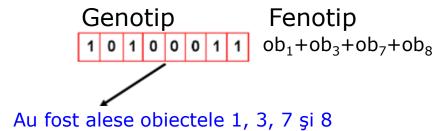
#### Tipologia reprezentării cromozomilor

- Liniară
  - Discretă
    - □ Binară → problema rucsacului
    - Ne-binară
      - Întreagă
        - Oarecare → procesarea imaginilor
        - Permutări → problema comisului voiajor
      - Categorială → problema colorării hărţilor
  - Continuă (reală) → optimizări de funcţii
- □ Arborescentă → probleme de regresie

- Reprezentare liniară discretă binară
  - Genotip
    - şir de biţi

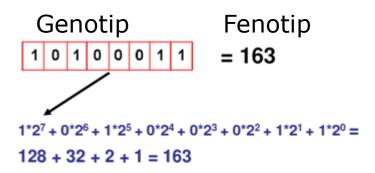


- Reprezentare liniară discretă binară
  - Genotip
    - şir de biţi
  - Fenotip
    - Elemente de tip Boolean
      - Ex. Problema rucsacului obiectele alese pentru umplerea rucsacului



- Reprezentare liniară discretă binară
  - Genotip
    - şir de biţi
  - Fenotip
    - Elemente de tip Boolean
      - Ex. Problema rucsacului obiectele alese pentru umplerea rucsacului

Numere întregi



- Reprezentare liniară discretă binară
  - Genotip
    - şir de biţi
  - Fenotip
    - Elemente de tip Boolean
      - Ex. Problema rucsacului obiectele alese pentru umplerea rucsacului

- Numere întregi
- Numere reale într-un anumitInterval (ex. [2.5, 20.5])

Genotip Fenotip

1 0 1 0 0 0 1 1 = 13.9609

$$x = 2.5 + \frac{163}{256}(20.5 - 2.5) = 13.9609$$

Transformarea valorilor reale reprezentate pe biţi

- □ Fie  $z \in [x,y] \subseteq \mathcal{R}$  reprezentat ca  $\{a_1,...,a_L\} \in \{0,1\}^L$
- □ Funcţia  $[x,y] \rightarrow \{0,1\}^L$  trebuie să fie inversabilă (un fenotip corespunde unui genotip)
- □ Funcţia  $\Gamma$ :  $\{0,1\}^{L} \rightarrow [x,y]$  defineşte reprezentarea

$$\Gamma(a_1, ..., a_L) = x + \frac{y - x}{2^L - 1} \cdot (\sum_{j=0}^{L-1} a_{L-j} \cdot 2^j) \in [x, y]$$

- Observaţii
  - Se pot reprezenta doar 2<sup>L</sup> valori
  - L indică precizia maximă a soluţiei
  - Pentru o precizie cât mai bună → cromozomi lungi → evoluţie încetinită

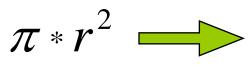
- Reprezentare liniară discretă ne-binară întreagă oarecare
  - Genotip
    - şir de numere întregi dintr-un anumit interval
  - Fenotip
    - Utilitatea numerelor în problemă
  - Ex. Problema plății unei sume folosind diferite monezi
    - □ Genotip → şir de nr întregi de lungime egală cu numărul de monezi diferite, fiecare număr din intervalul [0,suma/valoarea monezii curente]
    - □ Fenotip → câte monezi din fiecare tip trebuie considerate

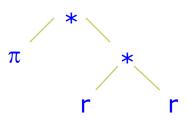
- Reprezentare liniară discretă ne-binară întreagă de tip permutare
  - Genotip
    - □ Permutare de n numere (n numărul de gene)
  - Fenotip
    - Utilitatea permutării în problemă
  - Ex. Problema comisului voiajor
    - □ Genotip  $\rightarrow$  permutare de n elemente
    - □ Fenotip → ordinea de vizitare a orașelor, știind că fiecărui oraș îi corespunde un număr din mulţimea {1,2,...,n}

- Reprezentare liniară discretă ne-binară categorială
  - Similară cu cea întreagă, dar în loc de numere se folosesc etichete
  - Genotip
    - şir de etichete dintr-o anumită mulţime
  - Fenotip
    - Interpretarea etichetelor
  - Ex. Problema colorării hărţilor
    - □ Genotip → şir de etichete (culori) de lungime egală cu numărul de ţări, fiecare etichetă aparţinând unei mulţimi de culori date
    - □ Fenotip → cu ce culoare trebuie haşurată fiecare hartă a unei ţări

- □ Reprezentare liniară continuă (reală)
  - Genotip
    - Şir de numere reale
  - Fenotip
    - Utilitatea numerelor în problemă
  - **Ex.** Problema optimizării funcțiilor  $f: R^n \rightarrow R$ 
    - □ Genotip  $\rightarrow$  tuplu de numere reale X=[x<sub>1</sub>, x<sub>2</sub>, ..., x<sub>n</sub>], x<sub>i</sub>  $\in$  R
    - □ Fenotip → valorile asociate argumentelor funcţiei f

- Reprezentare arborescentă
  - Genotip
    - Arbori care codează S-Expresii
    - Nodurile interne ale arborelui → funcţii (F)
      - Matematice
        - Operatori aritmetici
        - Operatori de tip Boolean
      - Instrucţiuni
        - Într-un limbai de programare
        - Alt tip de instrucțiuni
    - □ Frunzele arborelui → terminale (T)
      - Valori reale sau Booleene, constante sau variabile
      - Subprograme
  - Fenotip
    - Interpretarea S-expresiilor
  - Ex. Calculul ariei unui cerc





#### □ Populaţie – concept

- Scop
  - reţine o colecţie de soluţii candidat
    - se permit repetiţii
  - este folosită în întregime în procesul de selecţie pentru reproducere

#### Proprietăţi

- dimensiune (de obicei) fixă μ
- diversitate
  - Nr de fitness-uri/fenotipuri/genotipuri diferite

#### Observaţii

- Reprezintă unitatea de bază care evoluează
  - populaţia întreagă evoluează, nu indivizii!!!

- Populaţie iniţializare
  - Uniformă (dacă e posibil) în spaţiul de căutare
    - Stringuri binare
      - generarea de 0 şi 1 cu probabilitatea 0.5
    - Şiruri de numere reale generate uniform (într-un anumit interval)
    - Permutări
      - generarea permutării identice şi efectuarea unor schimbări

#### Populaţie – iniţializare

- Uniformă (dacă e posibil) în spaţiul de căutare
  - Arbori
    - Metoda Full arbori compleţi
      - Nodurile de la adâncimea d < D<sub>max</sub> se iniţializează aleator cu o funcţie din setul de funcţii F
      - Nodurile de la adâncimea  $d = D_{max}$  se iniţializează aleator cu un terminal din setul de terminale T
    - Metoda Grow arbori incompleţi
      - Nodurile de la adâncimea d <  $D_{max}$  se iniţializează aleator cu un element din  $F \ U \ T$
      - Nodurile de la adâncimea  $d = D_{max}$  se iniţializează aleator cu un terminal din setul de terminale T
    - Metoda Ramped half and half
      - ½ din populație se creează cu metoda Full
      - ½ din populaţie se creează cu metoda Grow
      - Folosind diferite adâncimi

- Modele de populaţii algoritm evolutiv:
  - Generaţional
    - $\Box$  În fiecare generație se crează  $\mu$  descendenți
    - Fiecare individ supravieţuieşte o singură generaţie
    - Mulţimea părinţilor este înlocuită în întregime cu mulţimea descendenţilor
  - Steady-state
    - În fiecare generație se obține un singur descendent
    - Un singur părinte (cel mai slab) este înlocuit cu descendentul obţinut
- □ Discrepanţa între generaţii (Generation Gap)
  - Proporţia populaţiei înlocuite
  - $1 = \mu/\mu$ , pentru modelul generaţional
  - $1/\mu$ , pentru modelul steady-state

## Algoritmi evolutivi – algoritm Proiectare – funcția de evaluare

#### Scop

- Reflectă condiţiile la care trebuie să se adapteze populaţia
- Funcţie de calitate sau funcţie obiectiv
- Asociază o valoare fiecărei soluţii candidat
  - □ Consecințe asupra selecției → cu cât sunt mai multe valori diferite, cu atât e mai bine

#### Proprietăţi

- Etapa cea mai costisitoare
  - Nu se re-evaluează indivizii nemodificaţi

#### Tipologie:

- După nr de obiective urmărite:
  - Uni-objectiv
  - Multi-objectiv → fronturi Pareto
- După direcţia optimizării
  - De maximizat
  - De minimizat
- După gradul de exactitate
  - Exactă
  - Euristică

## Algoritmi evolutivi – algoritm Proiectare – funcția de evaluare

#### Exemple

- Problema rucsacului
  - □ reprezentare → liniară discretă binară
  - fitness → abs(greutatea rucsacului greutatea obiectelor alese) → minimizare
- Problema plăţii unei sume folosind diferite monezi
  - □ reprezentare → liniară discretă întreagă
  - □ fitness → abs(suma de plată suma monezilor selectate) → minimizare
- Problema comisului voiaior
  - □ reprezentare → liniară discretă întreagă sub formă de permutare
  - □ fitness → costul drumului parcurs → minimizare
- Problema optimizării funcţiilor
  - □ Reprezentare → liniară continuă reală
  - □ fitness → valoarea funcţiei → minimizare/maximizare
- Calculul ariei unui cerc
  - □ reprezentare → arborescentă
  - fitness → suma pătratelor erorilor (diferenţelor între valoarea reală şi cea calculată pe un set de exemple) → minimizare

# Algoritmi evolutivi – algoritm Proiectare – selecția



#### ■ Scop:

- acordă şanse de reproducere/supravieţuire mai mari indivizilor mai buni
  - şi indivizii mai slabi trebuie să aibă şansa să se reproducă/supravieţuiască pentru că pot conţine material genetic util
- direcţionează populaţia spre îmbunătăţirea calităţii

#### Proprietăţi

- lucrează la nivel de populaţie
- se bazează doar pe fitnessul indivizilor (este independentă de reprezentare)
- aiută la evadarea din optimele locale datorită naturii sale stocastice

# Algoritmi evolutivi – algoritm Proiectare – selecția

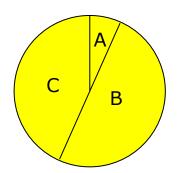


#### Tipologie

- în funcție de scop:
  - Selecţia părinţilor (din generaţia curentă) pentru reproducere
  - Selecția supraviețuitorilor (din părinți și descendenți) pentru generația următoare
- în funcție de modul de decidere al câștigătorului
  - Deterministă cel mai bun câştigă
  - Stocastică cel mai bun are cele mai mari şanse să câştige
- în funcţie de mecanism
  - Selecția pentru reproducere
    - Selecţie proporţională (bazată pe fitness) - Bazate pe întreaga populație
    - Selecţie bazată pe ranguri
    - Selecție prin turnir ----→ Bazată pe o parte din populație
  - Selecţia pentru supravieţuire
    - Bazată pe vârstă
    - Bazată pe calitate (fitness)

# Proiectare – selecția pt. reproducere

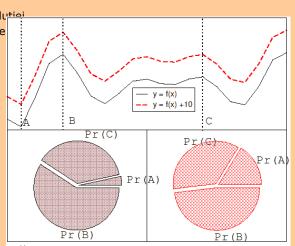
- Selecţie proporţională (bazată pe fitness) SP
  - Ideea de bază
    - Algoritmul ruletei la nivelul întregii populaţii
    - Estimarea numărului de copii ale unui individ  $E(n_i) = \mu \frac{f(i)}{\langle f \rangle}$ , unde:
      - $\mu$  = dimensiunea populaţiei,
      - f(i) = fitnessul individului i,
      - \( \f \) = fitnessul mediu al populaţiei
    - Indivizii mai buni
      - au alocat mai mult spaţiu în ruletă
      - au şanse mai mari să fie selectați
    - **Ex.** O populație cu  $\mu$  = 3 indivizi



	£/:\	D (i)	
	f(i)	P <sub>selSP</sub> (i)	
Α	1	1/10=0.1	
В	5	5/10=0.5	
С	4	4/10=0.4	
Suma	10	1	

#### Selecție proporțională (bazată pe fitness)

- Avantaie
  - Algoritm simplu
- Dezavantaie
  - Convergenţa prematură
    - cromozomii foarte buni tind să domine populația
  - Presiune de selecţie foarte mică atunci când fintessurile indivizilor sunt foarte apropiate (la sfârşitul rulării)
  - Susceptibilă de traspoziţia funcţiei
  - Rezultatele reale ale unei astfel de selcţii diferă de distribuţia probabilistică teoretică
  - Lucrează cu întreaga populaţie
- Soluţii
  - scalarea fitnessului
    - Windowing
      - $f'(i) = f(i) \beta^t$ , unde  $\beta$  este un parametru care depinde de istoria recentă a evolutie;
        - ex. β este fitnessul celui mai slab individ din populația curentă (a t-a ge
    - Scalare de tip sigma (de tip Goldberg)
      - $f'(i) = \max\{f(i) (\langle f \rangle c * \sigma_f), 0.0\}, \text{ unde:}$ 
        - c este o constantă (de obicei 2)
        - 〈f〉 fitnessul mediu al populaței
        - σ<sub>f</sub> deviaţia standard a fitnessului populaţiei
    - Scalare prin normalizare
      - Se începe cu fitnessurile absolute (iniţiale)
      - Se standardizează astfel încât Se aiustează fitnessurile a.î.:
        - ele să aparţină [0,1]
        - cel mai bun fitness să fie cel mai mic (egal cu 0)
        - suma lor să fie 1
  - alt mecanism de selecţie



- Selecţia bazată pe ranguri SR
  - Ideea de bază
    - Se ordonează întreaga populație pe baza fitnessului
      - Creşte puţin complexitatea algoritmului, dar se poate negliia această creştere comparativ cu timpul necesar evaluării unui individ
    - Se acordă ranguri fiecărui individ
    - Se calculează probabilitățile de selecție pe baza rangurilor
      - Cel mai slab individ are rangul 1
      - Cel mai bun individ are rangul  $\mu$
    - Încearcă să rezolve problemele selecţiei proporţionale prin folosirea fitnessurilor relative (în locul celor absolute)

# Proiectare – selecția pt. reproducere

- □ Selecţia bazată pe ranguri SR
  - Modalități de acordare a rangurilor

Liniară (RL) 
$$P_{lin\_rank}(i) = \frac{2-s}{\mu} + \frac{2i(s-1)}{\mu(\mu-1)}$$

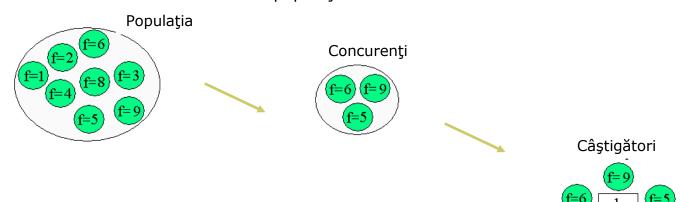
- s presiunea de selecţie
  - măsoară avantaiele celui mai bun individ
  - $1.0 < s \le 2.0$
  - în algoritmul genetic generațional s este numărul de copii ai unui individ
- Ex. pentru o populație cu  $\mu = 3$  indivizi

	f(i)	P <sub>selSP</sub> (i)	Rang	P <sub>selRL</sub> (i) pt. s=2	P <sub>selRL</sub> (i) pt. s=1
А	1	1/10=0.1	1	0.33	0.33
В	5	5/10=0.5	3	1.00	0.33
С	4	4/10=0.4	2	0.67	0.33
Suma	10	1			

- Exponentială (RE)  $P_{\text{exp\_rank}}(i) = \frac{1 e^{-i}}{c}$ 
  - Cel mai bun individ poate avea mai mult de 2 copii
  - c factor de normalizare
    - depinde de dimensiunea populaţiei (μ)
    - trebuie ales a.î. suma probabilităților de selecție să fie 1

- Selecţia bazată pe ranguri SR
  - Avantaie
    - Păstrează presiunea de selecţie constantă
  - Dezavantaie
    - Lucrează cu întreaga populație
  - Soluţii
    - Alt mecanism de selecţie

- Selecţia prin turnir
  - Ideea de bază
    - □ Se aleg aleator k indivizi  $\rightarrow$  eşantion de k indivizi (k mărimea turnirului)
    - Se selectează cel mai bun individ dintre cei aleşi anterior
    - Probabilitatea alegerii unui individ în eşantion depinde de
      - Rangul individului
      - Dimensiunea eşantionului (k)
        - Cu cât k este mai mare, cu atât crește și presiunea de selcție
      - Modul în care se face alegerea dacă se realizează cu înlocuire (model steadystate) sau nu
        - Alegerea fără înlocuire creşte presiunea de selecţie
      - Pt k = 2 timpul necesar ca cel mai bun individ să domine populația este același cu cel de la selecția pe bază de ranguri liniare cu s = 2 \* p, p probabilitatea alegerii celui mai bun individ din populație



## Selecţia prin turnir

### Avantaje

- Nu implică lucrul cu întrega populaţie
- Uşor de implementant
- Uşor de controlat presiunea de selcţie prin intermediul parametrului k

### Dezavantaje

 Rezultatele reale ale unei astfel de selecţii diferă de distribuţia probabilistică teoretică (similar selecţiei prin mecanismul ruletei)

# Algoritmi evolutivi Proiectare – selecția



- □ Selecţia pentru supravieţuire (înlocuire)
  - Pe baza vârstei
    - eliminarea celor mai "bătrâni" indivizi
  - Pe baza calităţii (fitness-ului)
    - selecţiei proporţională
    - selecţie bazată pe ranguri
    - selecţie prin turnir
    - elitism
      - Păstrarea celor mai buni indivizi de la o generaţie la alta (dacă descendenţii sunt mai slabi ca părinţii se păstrează părinţii)
    - GENITOR (înlocuirea celui mai slab individ)
      - Eliminarea celor mai slabi λ indivizi

# Algoritmi evolutivi - algoritm Proiectare – operatori de variație



### Scop:

Generarea unor soluţii potenţiale noi

### Proprietăţi

- lucrează la nivel de individ
- se bazează doar pe reprezentarea indivizilor (independent de fitness)
- Aiută la explorarea şi exploatarea spaţiului de căutare
- Trebuie să producă indivizi valizi

### Tipologie

- În funcție de aritate
  - □ Aritate 1 → operatori de mutaţie
  - □ Aritate > 1 → operatori de recombinare/încrucişare

# Algoritmi evolutivi – algoritm Proiectare – mutația



### Scop

- Reintroducerea în populație a materialului genetic pierdut
- Operator unar de căutare (spaţiul continuu)
- Introducerea diversităţii în populaţie (în spaţiul discret binar)

### Proprietăţi

- Acţionează la nivel de genotip
- Bazată pe elemente aleatoare



- Responsabilă cu explorarea unor noi regiuni promiţătoare ale spaţiului de căutare
- Este responsabilă de evadarea din optimele locale
- Trebuie să producă mici schimbări stocastice ale individului
- Mărimea mutaţiei trebuie să fie controlabilă
- Se produce cu o anumită probabilitate  $(p_m)$  la nivelul fiecărei gene a unui cromozom

# Algoritmi evolutivi – algoritm Proiectare – mutația



### Tipologie

- Reprezentare binară
  - Mutaţie tare bit-flipping
  - Mutaţie slabă
- Reprezentare întreagă
  - Random resetting
  - Creep mutation
- Reprezentare permutare
  - Mutaţie prin inserţie
  - Mutaţie prin interchimbare
  - Mutaţie prin inversare
  - Mutaţie prin amestec
  - Mutaţie k-opt
- Reprezentare reală
  - Mutaţie uniformă
  - Mutaţie neuniformă
    - Mutaţie Gaussiană
    - Mutaţie Cauchy
    - Mutaţie Laplace
- Reprezentare arborescentă → într-un curs viitor
  - Mutaţie grow
  - mutaţie shrink
  - Mutaţie switch
  - Mutaţie cycle
  - Mutaţie tip Koza
  - Mutaţie pentru terminalele numerice



- □ Un cromozom  $c=(g_1,g_2,...,g_L)$  devine  $c'=(g_1',g_2',...,g_L')$ , unde  $g_i, g_i' \in \{0,1\}$ , pt. i=1,2,...,L
- Mutaţie tare bit flipping
  - Ideea de bază
    - $f \Box$  Schimbarea cu probabilitatea  $p_m$  (rată de mutație) a unor gene în complementul lor
      - $1 \rightarrow 0$
      - $0 \rightarrow 1$
    - **Ex.** Un cromozom cu L=8 gene,  $p_m=0.1$





□ Un cromozom  $c=(g_1,g_2,...,g_L)$  devine  $c'=(g_1',g_2',...,g_L')$ , unde  $g_i, g_i' \in \{0,1\}$ , pt. i=1,2,...,L

- Mutaţie slabă
  - Ideea de bază
    - - $1 \rightarrow 0/1$
      - $0 \to 1/0$
    - $\blacksquare$  Ex. Un cromozom cu L=8 gene,  $p_m=0.1$







- □ Un cromozom  $c=(g_1,g_2,...,g_L)$  devine  $c'=(g_1',g_2',...,g_L')$ , unde  $g_i$ ,  $g_i' \in \{val_1, val_2,...,val_k\}$ , pt. i=1,2,...,L
- Mutaţie random resetting
  - Ideea de bază
    - □ Valoarea unei gene este schimbată (cu probabilitatea  $p_m$ ) într-o altă valoare (din setul de valori posibile)





- □ Un cromozom  $c=(g_1,g_2,...,g_L)$  devine  $c'=(g_1',g_2',...,g_L')$ , unde  $g_i$ ,  $g_i' \in \{val_1, val_2, ..., val_k\}$ , pt. i=1,2,...,L
- Mutaţie creep
  - Ideea de bază
    - □ Valoarea unei gene este schimbată (cu probabilitatea  $p_m$ ) prin adăugarea unei valori (pozitivă sau negativă)
      - valoarea → face parte dintr-o distribuţie simetrică faţă de zero
      - modificarea produsă este fină (mică)





- □ Un cromozom  $c=(g_1,g_2,...,g_L)$  cu  $g_i\neq g_i$  pentru orice  $i\neq i$  devine  $c'=(g_1',g_2',...,g_L')$ , unde  $g_i$ ,  $g_i'\in\{val_1,val_2,...,val_L\}$ , pt. i=1,2,...,L a.î.  $g_i'\neq g_i'$  pentru orice  $i\neq i$ .
- Mutaţie prin interschimbare (swap mutation)
  - Ideea de bază
    - Se aleg aleator 2 gene şi se interschimbă valorile lor

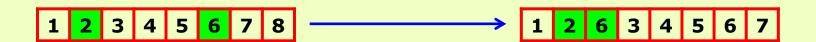




Un cromozom  $c=(g_1,g_2,...,g_L)$  cu  $g_i\neq g_i$  pentru orice  $i\neq i$  devine  $c'=(g_1',g_2',...,g_L')$ , unde  $g_i,g_i'\in\{val_1,val_2,...,val_L\}$ , pt. i=1,2,...,L a.î.  $g_i'\neq g_i'$  pentru orice  $i\neq i$ .

### Mutaţie prin inserţie

- Ideea de bază
  - Se aleg 2 gene oarecare g<sub>i</sub> şi g<sub>i</sub> cu j > i
  - Se inserează gi după gi a.î.  $g_i'=g_i$ ,  $g_{i+1}'=g_j$ ,  $g_{k+2}'=g_{k+1}$ , pentru k=i, i+1, i+2, ...

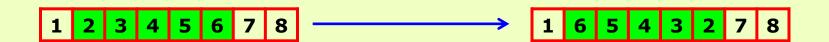




□ Un cromozom  $c=(g_1,g_2,...,g_L)$  cu  $g_i\neq g_i$  pentru orice  $i\neq i$  devine  $c'=(g_1',g_2',...,g_L')$ , unde  $g_i,g_i'\in\{val_1,val_2,...,val_L\}$ , pt. i=1,2,...,L a.î.  $g_i'\neq g_i'$  pentru orice  $i\neq i$ .

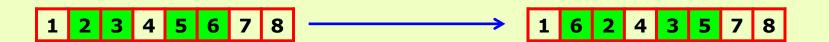
### ■ Mutaţie prin inversare

- Ideea de bază
  - Se aleg aleator 2 gene şi se inversează ordinea genelor situate între ele (substringul dintre gene)





- □ Un cromozom  $c=(g_1,g_2,...,g_L)$  cu  $g_i\neq g_i$  pentru orice  $i\neq i$  devine  $c'=(g_1',g_2',...,g_L')$ , unde  $g_i,g_i'\in\{val_1,val_2,...,val_L\}$ , pt. i=1,2,...,L a.î.  $g_i'\neq g_i'$  pentru orice  $i\neq i$ .
- Mutaţie prin amestec (scramble mutation)
  - Ideea de bază
    - Se alege aleator un subşir (continuu sau discontinuu)
       de gene şi se rearanjează acele gene





Un cromozom  $c=(g_1,g_2,...,g_L)$  cu  $g_i\neq g_i$  pentru orice  $i\neq i$  devine  $c'=(g_1',g_2',...,g_L')$ , unde  $g_i,g_i'\in\{val_1,val_2,...,val_L\}$ , pt. i=1,2,...,L a.î.  $g_i'\neq g_i'$  pentru orice  $i\neq i$ .

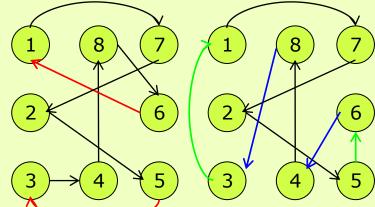
### Mutaţie k-opt

- Ideea de bază
  - Se aleg 2 substringuri disjuncte și de lungime *k*

Se interchimbă 2 elemente ale acestor substringuri

de gene

2 5 3 4 8 6 1 7



k=2



- □ Un cromozom  $c=(g_1,g_2,...,g_L)$  devine  $c'=(g_1',g_2',...,g_L')$ , unde  $g_i, g_i' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L
- Mutaţie uniformă
  - Ideea de bază
    - $g_i$  este schimbată cu probabilitatea  $p_m$  la o valoare aleasă aleator uniform din  $[LI_i, LS_i]$



□ Un cromozom  $c=(g_1,g_2,...,g_L)$  devine  $c'=(g_1',g_2',...,g_L')$ , unde  $g_i, g_i' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L

### Mutaţie neuniformă

- Ideea de bază
  - valoarea unei gene este schimbată (cu probabilitatea  $p_m$ ) prin adăugarea unei valori (pozitivă sau negativă)
    - valoarea → face parte dintr-o distribuţie
      - $N(\mu, \sigma)$  (Gaussiană) cu  $\mu = 0$
      - Cauchy (x<sub>0</sub>, γ)
      - Laplace (µ, b)
    - şi readusă la [LI<sub>i</sub>, LS<sub>i</sub>] (dacă este necesar) clamping

## Algoritmi evolutivi – algoritm Proiectare - recombinarea

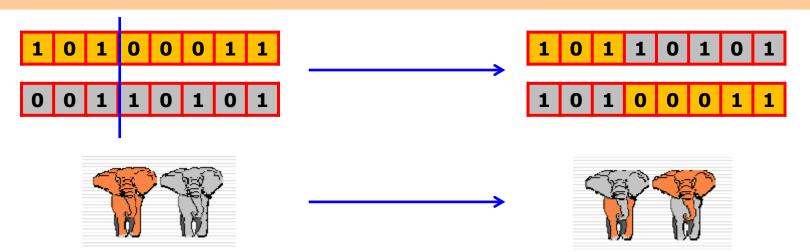


### Scop

Amestecarea informaţiilor preluate din părinţi

### Proprietăţi

- Descendentul trebuie să moştenească ceva de la fiecare dintre părinți
  - Alegerea informaţilor care se amestecă este aleatoare
- Operator de exploatare probabilistică ( $p_c$ ) a spaţiilor deja descoperite
- Descendenţii pot să fie mai buni, la fel de buni sau mai slabi decât părinţii lor
- Efectele sale se reduc pe măsură ce căutarea converge



## Algoritmi evolutivi – algoritm Proiectare - recombinarea



- □ Tipologie în funcţie de reprezentarea indivizilor
  - Reprezentare binară şi întreagă
    - Cu puncte de tăietură
    - Uniformă
  - Reprezentare cu permutări
    - Încrucişare prin ordonare (versiunea 1 şi versiunea 2)
    - Încrucişare transformată parţial (Partially Mapped Crossover)
    - Încrucişare ciclică
    - Încrucişare bazată pe legături (muchii)
  - Reprezentare reală
    - Discretă
    - Intermediară (aritmetică)
      - Aritmetică singulară
      - Aritmetică simplă
      - Aritmetică completă
    - Geometrică
    - Încrucişare amestecată
    - Încrucişare binară simulată
  - Reprezentare cu arbori
    - ☐ Încrucişare de sub-arbori → într-un curs viitor

## Proiectare – recombinarea (reprez. binară și întreagă)

- Din 2 cromozomi părinți
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  şi  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in \{0,1\} / \{val_1, val_2, ..., val_k\}, pt. i=1,2,...,L$

## □ Încrucişare cu *n* puncte de tăietură

- Ideea de bază
  - □ Se aleg n puncte de tăietură (n < L)
  - Se taie cromozomii părinți prin aceste puncte
  - Se lipesc părţile obţinute, alternând părinţii



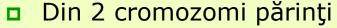
## Proiectare – recombinarea (reprez. binară și întreagă)

- □ Încrucişare cu *n* puncte de tăietură
  - Proprietăţi
    - Media valorilor codate de părinţi = media valorilor codate de descendenţi
      - Ex. Reprezentarea binară pe 4 biţi a numerelor întregi XO cu n = 1 dupa bitul 2
        - $p_1 = (1,0,1,0), p_2 = (1,1,0,1)$
        - $d_1 = (1,0,0,1), d_2 = (1,1,1,0)$
        - $val(p_1) = 10$ ,  $val(p_2) = (13) \rightarrow (val(p_1) + val(p_2))/2 = 23/2 = 11.5$
        - $val(d_1) = 9$ ,  $val(d_2) = (14) \rightarrow (val(d_1) + val(d_2))/2 = 23/2=11.5$
      - Ex. Reprezentare binară pe 4 biţi pentru problema rucsacului de capacitate K
         = 10 cu 4 obiecte de greutate şi valoare ((2,7), (1,8), (3,1), (2,3))
        - $p_1 = (1,0,1,0), p_2 = (1,1,0,1)$
        - $d_1 = (1,0,0,1), d_2 = (1,1,1,0)$
        - $val(p_1) = 8$ ,  $val(p_2) = 18 \rightarrow (val(p_1) + val(p_2))/2 = 26/2=13$
        - $val(d_1) = 10$ ,  $val(d_2) = 16$   $\rightarrow$   $(val(d_1) + val(d_2))/2 = 26/2=13$
    - $\blacksquare$  Probabilitatea apariției unui factor de răspândire  $\beta\approx 1$  este mai mare decât probabilitatea oricărui alt factor

$$\beta = \frac{|val(d_1) - val(d_2)|}{|val(p_1) - val(p_2)|}$$

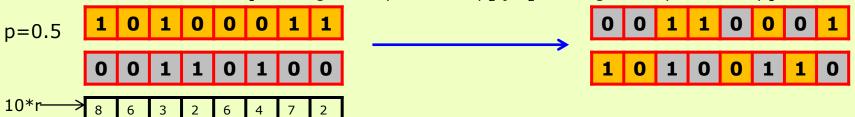
- Încrucişare prin contracţie β < 1</li>
  - Valorile descendenților se află între valorile părinților
- Încrucişare prin extensie β > 1
  - Valorile părinților se află între valorile descendenților
- Încrucişare staţionară β = 1
  - Valorile descendenţilor coincid cu valorile părinţilor

## Proiectare – recombinarea (reprez. binară și întreagă)



• 
$$p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1)$$
 și  $p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$ 

- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in \{0,1\} / \{val_1, val_2, ..., val_k\}, pt. i=1,2,...,L$
- Încrucişare uniformă
  - Ideea de bază
    - Fiecare genă a unui descendent provine dintr-un părinte ales aleator și uniform:
      - Pentru fiecare genă în parte se generează un număr aleator r care respectă legea uniformă
      - Dacă numărul generat r < probabilitatea p (de obicei p=0.5),  $c_1$  va lua gena respectivă din  $p_1$  și  $c_2$  va lua gena respectivă din  $p_2$ ,
      - Altfel  $c_1$  va lua gena respectivă din  $p_2$  şi  $c_2$  va lua gena respectivă din  $p_1$



### Proiectare – recombinarea (reprez. permutare)

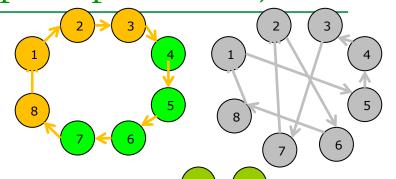


• 
$$p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1)$$
 și  $p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$ 

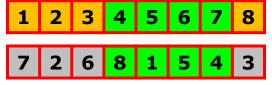
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L



- Ideea de bază
  - Descendenţii păstrează ordinea de apariţie a genelor părinţilor
  - Se alege un substring de gene din primul părinte p<sub>1</sub>
  - Se copiază substringul din  $p_1$  în descendentul  $d_1$  (pe poziții corespondente)









### Proiectare – recombinarea (reprez. permutare)



$$p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$$

- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i], pt. i=1,2,...,L$



- Descendenţii păstrează ordinea de apariţie a genelor părinţilor
- Se alege un substring de gene din primul părinte p<sub>1</sub>
- Se copiază substringul din  $p_1$  în descendentul  $d_1$  (pe poziții corespondente)
- □ Se copiază genele din  $p_2$  în descendentul  $d_1$  astfel:
  - Începând cu prima poziţie de după terminarea substringului
  - Respectând ordinea genelor din p<sub>2</sub> şi
  - Re-luând genele de la prima poziţe (dacă s-a ajuns la sfârşit)









### Proiectare – recombinarea (reprez. permutare)



$$p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$$

- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L



#### Ideea de bază

- Descendenţii păstrează ordinea de apariţie a genelor părinţilor
- Se copiază substringul din  $p_1$  în descendentul  $d_1$  (pe poziții corespondente)
- Se copiază genele din  $p_2$  în descendentul  $d_1$  astfel:
  - Începând cu prima poziție de după terminarea substringului
  - Respectând ordinea genelor din p<sub>2</sub> şi
  - Re-luând genele de la prima poziţe (dacă s-a ajuns la sfârşit)



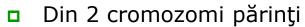






66

### Proiectare – recombinarea (reprez. permutare)



$$p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$$

- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L



- Descendenţii păstrează ordinea de apariţie a genelor părinţilor
- Se alege un substring de gene din primul părinte p<sub>1</sub>
- Se copiază substringul din  $p_1$  în descendentul  $d_1$  (pe poziții corespondente)
- □ Se copiază genele din  $p_2$  în descendentul  $d_1$  astfel:
  - Începând cu prima poziţie de după terminarea substringului
  - Respectând ordinea genelor din p<sub>2</sub> şi
  - Re-luând genele de la prima pozițe (dacă s-a ajuns la sfârșit)









### Proiectare – recombinarea (reprez. permutare)



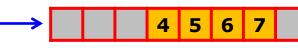
• 
$$p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1)$$
 și  $p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$ 

- se obțin 2 descendenți
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  şi  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L



- Descendenţii păstrează ordinea de apariţie a genelor părinților
- Se alege un substring de gene din primul părinte p<sub>1</sub>
- Se copiază substringul din  $p_1$  în descendentul  $d_1$  (pe poziții corespondente)
- Se copiază genele din  $p_2$  în descendentul  $d_1$  astfel:
  - Începând cu prima poziție de după terminarea substringului
  - Respectând ordinea genelor din  $p_2$  și
  - Re-luând genele de la prima pozite (dacă s-a ajuns la sfârșit)









### Proiectare – recombinarea (reprez. permutare)



$$p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$$

- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L



- Descendenţii păstrează ordinea de apariţie a genelor părinţilor
- Se copiază substringul din  $p_1$  în descendentul  $d_1$  (pe poziții corespondente)
- □ Se copiază genele din  $p_2$  în descendentul  $d_1$  astfel:
  - Începând cu prima poziţie de după terminarea substringului
  - Respectând ordinea genelor din p<sub>2</sub> şi
  - Re-luând genele de la prima poziţe (dacă s-a ajuns la sfârşit)







### Proiectare – recombinarea (reprez. permutare)

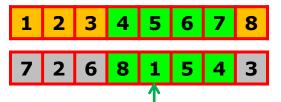


$$p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$$

- se obțin 2 descendenți
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  şi  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i], pt. i=1,2,...,L$

### Încrucişare ordonată

- Descendenţii păstrează ordinea de apariţie a genelor părinților
- $\Box$  Se alege un substring de gene din primul părinte  $p_1$
- Se copiază substringul din  $p_1$  în descendentul  $d_1$  (pe poziții corespondente)
- Se copiază genele din  $p_2$  în descendentul  $d_1$  astfel:
  - Începând cu prima poziție de după terminarea substringului
  - Respectând ordinea genelor din  $p_2$  și
  - Re-luând genele de la prima pozite (dacă s-a ajuns la sfârșit)







### Proiectare – recombinarea (reprez. permutare)



$$p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$$

- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L



- Descendenţii păstrează ordinea de apariţie a genelor părinţilor
- Se copiază substringul din  $p_1$  în descendentul  $d_1$  (pe poziții corespondente)
- □ Se copiază genele din  $p_2$  în descendentul  $d_1$  astfel:
  - Începând cu prima poziţie de după terminarea substringului
  - Respectând ordinea genelor din p<sub>2</sub> şi
  - Re-luând genele de la prima poziţe (dacă s-a ajuns la sfârşit)
- $\square$  Se reia procedeul pentru al doilea descendent  $d_2$ .

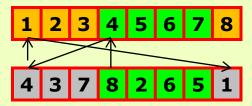




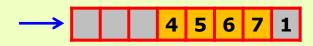


### Proiectare – recombinarea (reprez. permutare)

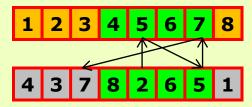
- Din 2 cromozomi părinţi
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i], pt. i=1,2,...,L$
- □ Încrucişare parţial transformată (partially mapped XO)
  - Ideea de bază
    - Se alege un substring de gene din primul părinte p<sub>1</sub>
    - Se copiază substringul din  $p_1$  în descendentul  $d_1$  (pe poziții corespondente)
    - Se iau pe rând elementele i din substringul din  $p_2$  care nu apar în substringul din  $p_1$  şi se determină care element j a fost copiat în locul lui din  $p_1$
    - Se plasează i în  $d_1$  în poziția ocupată de j în  $p_2$  (dacă locul este liber)
    - Dacă locul ocupat de j în  $p_2$  a fost deja completat în  $d_1$  cu elementul k, i se pune în locul ocupat de k în  $p_2$
    - Restul elementelor se copiază din  $p_2$  în  $d_1$
    - $lue{}$  Pentru descendentul  $d_2$  se procedează similar, dar inversând părinții

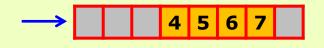


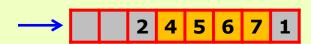




- Din 2 cromozomi părinţi
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L
- □ Încrucişare parţial transformată (partially mapped XO)
  - Ideea de bază
    - $lue{}$  Se alege un substring de gene din primul părinte  $p_1$
    - Se copiază substringul din  $p_1$  în descendentul  $d_1$  (pe poziții corespondente)
    - Se iau pe rând elementele i din substringul din  $p_2$  care nu apar în substringul din  $p_1$  şi se determină care element j a fost copiat în locul lui din  $p_1$
    - Se plasează i în  $d_1$  în poziția ocupată de j în  $p_2$  (dacă locul este liber)
    - Dacă locul ocupat de j în  $p_2$  a fost deja completat în  $d_1$  cu elementul k, i se pune în locul ocupat de k în  $p_2$
    - Restul elementelor se copiază din  $p_2$  în  $d_1$
    - ullet Pentru descendentul  $d_2$  se procedează similar, dar inversând părinții







Proiectare – recombinarea (reprez. permutare)



$$p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$$

- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L

#### □ Încrucişare parţial transformată

- Ideea de bază
  - $lue{}$  Se alege un substring de gene din primul părinte  $p_1$
  - Se copiază substringul din  $p_1$  în descendentul  $d_1$  (pe poziții corespondente)
  - Se iau pe rând elementele i din substringul din  $p_2$  care nu apar în substringul din  $p_1$  şi se determină care element j a fost copiat în locul lui din  $p_1$
  - Se plasează i în  $d_1$  în poziția ocupată de j în  $p_2$  (dacă locul este liber)
  - Dacă locul ocupat de j în  $p_2$  a fost deja completat în  $d_1$  cu elementul k, i se pune în locul ocupat de k în  $p_2$
  - Restul elementelor se copiază din  $p_2$  în  $d_1$
  - $lue{}$  Pentru descendentul  $d_2$  se procedează similar, dar inversând părinții

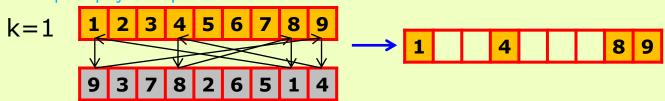




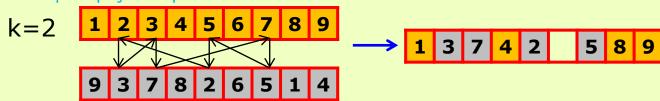


1

- Din 2 cromozomi părinţi
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L
- □ Încrucişare ciclică
  - Ideea de bază
    - 1. iniţial k = 1
    - 2. Se formează un ciclu
      - Se adaugă în ciclu gena de pe poziţia k din p1 (g<sub>k</sub>¹)
      - Se consideră gena de pe poziţia k din p2 (g<sub>k</sub><sup>2</sup>)
      - Se alege gena din p1 cu valoarea egală cu  $g_k^2$  ( $g_r^1$ ) și se include în ciclu
      - Se consideră gena de pe poziția r din p2 (g<sub>r</sub><sup>2</sup>)
      - Se repetă paşii anteriori până când se ajunge la gena de pe poziţia k din p1
    - 3. Se copiază genele din ciclu în d1 (respectând poziițiile pe care apar în p1)
    - 4. Se incrementează k și se formează un nou ciclu dar cu genele din p2
    - 5. Se copiază genele din ciclu în d1 (respectând poziițiile pe care apar în p2)
    - 6. Se repetă pașii 2-5 până când k = L



- Din 2 cromozomi părinţi
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L
- □ Încrucişare ciclică
  - Ideea de bază
    - 1. iniţial k = 1
    - 2. Se formează un ciclu
      - Se adaugă în ciclu gena de pe poziţia k din p1 (g<sub>k</sub>¹)
      - Se consideră gena de pe poziţia k din p2 (g<sub>k</sub><sup>2</sup>)
      - Se alege gena din p1 cu valoarea egală cu g<sub>k</sub><sup>2</sup> (g<sub>r</sub><sup>1</sup>) şi se include în ciclu
      - Se consideră gena de pe poziția r din p2 (g<sub>r</sub><sup>2</sup>)
      - Se repetă paşii anteriori până când se ajunge la gena de pe poziţia k din p1
    - 3. Se copiază genele din ciclu în d1 (respectând poziițiile pe care apar în p1)
    - 4. Se incrementează k și se formează un nou ciclu dar cu genele din p2
    - 5. Se copiază genele din ciclu în d1 (respectând poziițiile pe care apar în p2)
    - 6. Se repetă pașii 2-5 până când k = L



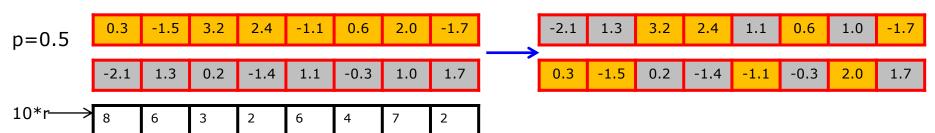
- Din 2 cromozomi părinţi
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1)$  și  $p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L
- □ Încrucişare ciclică
  - Ideea de bază
    - 1. iniţial k = 1
    - 2. Se formează un ciclu
      - Se adaugă în ciclu gena de pe poziţia k din p1 (g<sub>k</sub>¹)
      - Se consideră gena de pe poziția k din p2 (q<sub>k</sub><sup>2</sup>)
      - Se alege gena din p1 cu valoarea egală cu g<sub>k</sub><sup>2</sup> (g<sub>r</sub><sup>1</sup>) şi se include în ciclu
      - Se consideră gena de pe poziția r din p2 (g<sub>r</sub><sup>2</sup>)
      - Se repetă paşii anteriori până când se ajunge la gena de pe poziţia k din p1
    - 3. Se copiază genele din ciclu în d1 (respectând poziițiile pe care apar în p1)
    - 4. Se incrementează k și se formează un nou ciclu dar cu genele din p2
    - 5. Se copiază genele din ciclu în d1 (respectând poziițiile pe care apar în p2)
    - 6. Se repetă pașii 2-5 până când k = L



- □ Din 2 cromozomi părinţi
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i], pt. i=1,2,...,L$
- □ Încrucişare bazată pe muchii
  - A se consulta: Whitley, Darrell, Timothy Starkweather, D'Ann Fuquay (1989). "Scheduling problems and traveling salesman: The genetic edge recombination operator".International Conference on Genetic Algorithms. pp. 133–140 <u>link</u>

#### Proiectare – recombinarea (reprez. reală)

- □ Din 2 cromozomi părinţi
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L
- Încrucişare discretă
  - Ideea de bază
    - Fiecare genă a unui descendent este luată (cu aceeaşi probabilitate, p = 0.5) dintr-unul din părinți
    - Similar încrucişării uniforme de la reprezentarea binară/întreagă
    - Nu se modifică valorile efective ale genelor (nu se creează informaţie nouă)



Inteligentă artificială - metode de căutare locală (AE)

## Proiectare – recombinarea (reprez. reală)

- Din 2 cromozomi părinți
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1)$  şi  $p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obțin 2 descendenți

  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ , unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L

#### Încrucişare intermediară (aritmetică)

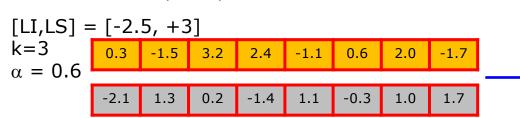
- Ideea de bază
  - □ Se creează copii aflaţi (ca valoare) între părinţi → încrucişare aritmetică
    - $z_i = \alpha x_i + (1 \alpha) y_i$  unde  $\alpha : 0 \le \alpha \le 1$ .
  - $\square$  Parametrul  $\alpha$  poate fi:
    - Constant → încrucisare aritmetică uniformă
    - Variabil → ex. dependent de vârsta populaţiei
    - Aleator pt fiecare încrucişare produsă
  - Apar noi valori ale genelor

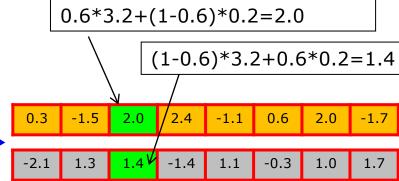
#### Tipologie

- Încrucișare aritmetică singulară
- Încrucişare aritmetică simplă
- Încrucişare aritmetică completă

#### Proiectare – recombinarea (reprez. reală)

- Din 2 cromozomi părinţi
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L
- □ Încrucişare intermediară (aritmetică) singulară
  - Se alege câte o genă (de acelaşi index k) din cei doi părinţi şi se combină
    - $g_{k}' = \alpha g_{k}^{1} + (1-\alpha)g_{k}^{2}$
    - $g_{k}'' = (1-\alpha)g_{k}^{1} + \alpha g_{k}^{2}$
  - Restul genelor rămân neschimbate
    - $g_i' = g_i^1$
    - $g_i''=g_i^2$ , pentru i=1,2,...,L şi  $i\neq k$





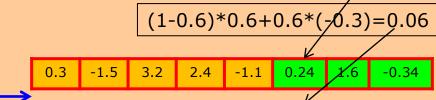
#### Proiectare – recombinarea (reprez. reală)

- Din 2 cromozomi părinţi
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1)$  și  $p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L
- □ Încrucişare intermediară (aritmetică) simplă
  - Se alege o poziție k şi se combină toate genele de după acea poziție
    - $g_i' = \alpha g_i^1 + (1-\alpha)g_i^2$
    - $g_{i}'' = (1-\alpha)g_{i}^{1} + \alpha g_{i}^{2}$ , pentru i=k, k+1, ..., L
  - Genele de pe poziţii < k rămân neschimbate
    - $g_i'=g_i^1$
    - $g_i'' = g_i^2$ , pentru i = 1, 2, ..., k-1

$$[LI,LS] = [-2.5, +3]$$

$$\alpha = 6$$
 0.3 -1.5 3.2 2.4 -1.1 0.6 2.0 -1.7

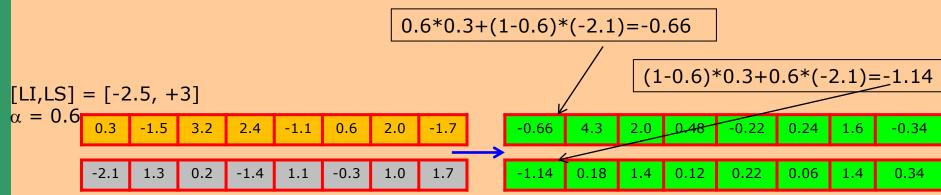
 -2.1
 1.3
 0.2
 -1.4
 1.1
 -0.3
 1.0
 1.7



0.6\*0.6+(1-0.6)\*(-0.3)=0.24

#### Proiectare – recombinarea (reprez. reală)

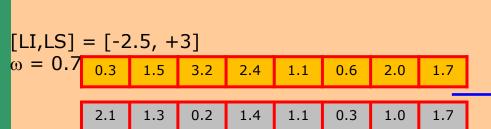
- □ Din 2 cromozomi părinţi
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L
- □ Încrucişare intermediară (aritmetică) completă
  - Toate genele (de pe poziții corespunzătoare) se combină
    - $g_i' = \alpha g_i^1 + (1-\alpha)g_i^2$
    - $g_{i}'' = (1-\alpha)g_{i}^{1} + \alpha g_{i}^{2}$ , pentru i=1,2,...,L



#### Proiectare – recombinarea (reprez. reală)

- Din 2 cromozomi părinţi
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1)$  și  $p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L
- □ Încrucişare geometrică
  - Ideea de bază
    - Fiecare genă a unui descendent reprezintă produsul genelor părinţilor, fiecare cu un anumit exponent  $\omega$ , respectiv 1- $\omega$  (unde  $\omega$  număr real pozitiv subunitar)
    - $g_i' = (g_i^1)^{\omega} (g_i^2)^{1-\omega}$
    - $g_i'' = (g_i^1)^{1-\omega} (g_i^2)^{\omega}$

 $0.3^{0.7} + 2.1^{1-0.7} = 1.68$ 



 $0.3^{1-0.7} + 2.1^{0.7} = 2.38$ 

 1.68
 2.41
 2.87
 2.95
 2.10
 1.40
 2.62
 2.62

#### Proiectare – recombinarea (reprez. reală)

- Din 2 cromozomi părinți
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1)$  și  $p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţine 1 descendent
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L'),$
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L
- □ Încrucişare amestecată (*blend crossover BLX*)
  - Ideea de bază
    - Se generează un singur descendent
    - Genele  $g_i$  ale descendentului sunt alese aleator în intervalul [ $Min_i$ - $I^*a$ ,  $Max_i$ + $I^*a$ ], unde:
      - $Min_i = min\{g_i^1, g_i^2\}, Max_i = max\{g_i^1, g_i^2\}$
      - I = Max Min, a parametru din [0,1]

0.26	1.16	-1.90	0.70	1.10	0.09	0.30	1.70
2.66	1.50	3.20	2.40	1.10	0.60	2.00	1.70
							0.26     1.16     -1.90     0.70     1.10     0.09     0.30       1.66     1.50     3.20     2.40     1.10     0.60     2.00

1.45 -1.11 2.37 1.10 0.11

#### Proiectare – recombinarea (reprez. reală)

- Din 2 cromozomi părinţi
  - $p_1 = (g_1^1, g_2^1, ..., g_L^1) \text{ si } p_2 = (g_1^2, g_2^2, ..., g_L^2)$
- se obţin 2 descendenţi
  - $c_1 = (g_1', g_2', ..., g_L')$  și  $c_2 = (g_1'', g_2'', ..., g_L'')$ ,
  - unde  $g_i^1, g_i^2, g_i', g_i'' \in [LI_i, LS_i]$ , pt. i=1,2,...,L
- Încrucişare binară simulată
  - Ideea de bază
    - Fiecare genă a unui descendent reprezintă o combinație a genelor părinților  $d_1 = \frac{p_1 + p_2}{2} \beta \frac{p_2 p_1}{2}, \ d_2 = \frac{p_1 + p_2}{2} + \beta \frac{p_2 p_1}{2}$
    - a.î. să se respecte cele 2 proprietăți de la încrucișarea cu n puncte de tăietură (pt. reprezentarea binară)
      - media valorilor codate în părinţi = media valorilor codate în descendenţi
      - probabilitatea apariţiei unui factor de răspândire  $\beta \approx 1$  este mai mare decât a oricărui alt factor





#### Recombinarea multiplă

- Bazată pe frecvenţa valorilor din părinţi (încrucişare uniformă generală)
- Bazată pe segmentare şi recombinare (încrucişare generală cu puncte de tăietură diagonală)
- Bazată pe operaţii numerice specifice valorilor reale (încrucişare bazată pe centrul de masă, încrucişare generală aritmetică)

# Algoritmi evolutivi – algoritm Proiectare – mutație sau recombinare?

#### Dezbateri aprinse

- Întrebări:
  - care operator este mai bun?
  - care operator este necesar?,
  - care operator este mai important?
- Răspunsuri:
  - Depinde de problemă, dar
  - n În general, este bine să fie folosiți ambii operatori
  - Fiecare având alt rol
  - Sunt posibili AE doar cu mutație, dar nu sunt posibili AE doar cu încrucişare
- Aspecte ale căutării:
  - Explorare → descoperirea regiunilor promiţătoare ale spaţiului de căutare (acumulând informaţie utilă despre problemă)
  - Exploatare → optimizarea într-o regiune promiţătoare (folosind informaţia existentă)
  - Trebuie să existe cooperare şi competiţie între aceste 2 aspecte
- Încrucişarea
  - Operator exploatativ, realizând un mare salt într-o regiune undeva între regiunile asociate părinţilor
     Efectele exploatative se reduc pe măsură ce AE converge
  - Operator binar (n-ar) care poate combina informația din 2 (sau mai mulți) părinți
  - Operator care nu schimbă frecvenţa valorilor din cromozomi la nivelul întregii populaţii
- Mutaţia
  - Operator explorativ, realizând mici diversiuni aleatoare, rămânând în regiunea apropiată părintelui
     Evadarea din optimele locale
  - Operator care poate introduce informație genetică nouă
  - Operator care schimbă frecvenţa valorilor din cromozomi la nivelul întregii populaţii

# Algoritmi evolutivi – algoritm Proiectare – criteriu de oprire



- Stabilirea unui criteriu de stop
  - S-a identificat soluţia optimă
  - S-au epuizat resursele fizice
    - S-a efectuat un anumit număr de evaluaări ale funcţiei de fitness
  - S-au epuizat resursele utilizatorului (timp, răbdare)
    - S-au "născut" câteva generaţii fără îmbunătăţiri



- Evaluarea performanţelor unui AE
  - După mai multe rulări se calculează:
    - Măsuri statistice
      - media soluţiilor,
      - mediana soluţiilor,
      - cea mai bună soluţie,
      - cea mai slabă soluţie,
      - deviaţia standard pentru comparabilitate
    - Calculate pentru un număr suficient de mare de rulări independente



# Algoritmi evolutivi

- Analiza complexităţii
  - Partea cea mai costisitoare → calculul fitnessului





- Avantaje
  - Schema AE universală pentru toate problemele
    - se modifică doar
      - reprezentarea
      - funcţia de fitness
  - AE sunt capabili să producă rezultate mai bune decât metodele convenţionale de optimizare pentru că:
    - nu necesită liniarizare
    - nu implică anumite presupuneri (continuitate, derivabilitate, etc. a funcției obiectiv)
    - nu ignoră anumite potențiale soluții
  - AE sunt capabili să exploreze mai multe potenţiale soluţii decât poate explora omul





- Dezavantaje
  - Timp de rulare îndelungat

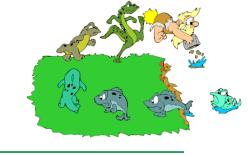


# Algoritmi evolutivi



#### Aplicaţii

- Proiectări vehicule
  - Componenţa materialelor
  - Forma vehiculelor
- Proiectări inginereşti
  - Optimizarea structurală și organizatorică a construcţiilor (clădiri, roboţi, sateliţi, turbine)
- Robotică
  - Optimizarea proiectării, funcţionării componentelor
- Evoluare de hardware
  - Optimizarea de circuite digitale
- Optimizarea telecomunicaţiilor
- Generarea de glume şi jocuri de cuvinte
- Invenţii biomimetice (inspirate de arhitecturi naturale)
- Rutări pentru trafic şi transporturi
- Jocuri de calculator
- Criptări
- Profilul expresiv al genelor
- Analiza chimcă a cinecticii
- Strategii financiare şi marketing



# Algoritmi evolutivi

- □ Tipuri de algoritmi evolutivi
  - Strategii evolutive
  - Programare evolutivă
  - Algoritmi genetici
  - Programare genetică

#### Cursul următor

- A. Scurtă introducere în Inteligența Artificială (IA)
- B. Sisteme inteligente
  - Sisteme care învaţă singure
    - Arbori de decizie
    - Rețele neuronale artificiale
    - Maşini cu suport vectorial
    - Algoritmi evolutivi
  - Sisteme bazate pe reguli
  - Sisteme hibride
- C. Rezolvarea problemelor prin căutare
  - Definirea problemelor de căutare
  - Strategii de căutare
    - Strategii de căutare neinformate
    - Strategii de căutare informate
    - Strategii de căutare locale (Hill Climbing, Simulated Annealing, Tabu Search, Algoritmi evolutivi, PSO, ACO)
    - Strategii de căutare adversială

# Cursul următor – Materiale de citit și legături utile

- capitolul 16 din *C. Groşan, A. Abraham, Intelligent Systems: A Modern Approach, Springer, 2011*
- James Kennedy, Russel Eberhart, Particle Swarm Optimisation, Proceedings of IEEE International Conference on Neural Networks. IV. pp. 1942–1948, 1995 (04\_ACO\_PSO/PSO\_00.pdf)
- Marco Dorigo, Christian Blum, Ant colony optimization theory: A survey, Theoretical Computer Science 344 (2005) 243 - 27 (04\_ACO\_PSO/Dorigo05\_ACO.pdf)

- Informaţiile prezentate au fost colectate din diferite surse de pe internet, precum şi din cursurile de inteligenţă artificială ţinute în anii anteriori de către:
  - Conf. Dr. Mihai Oltean <a href="www.cs.ubbcluj.ro/~moltean">www.cs.ubbcluj.ro/~moltean</a>
  - Lect. Dr. Crina Groşan <u>www.cs.ubbcluj.ro/~cgrosan</u>
  - Prof. Dr. Horia F. Pop www.cs.ubbcluj.ro/~hfpop